СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 231. Джерзі Сиі, Н. Дж., четвер, 5-го жовтня 1939. No. 231. Jersey City, N. J., Thursday, October 5, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

МИРНИЙ ЗАКЛИК РУЗВЕЛТА ДО РОБІТНИЧИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ

ВАШИНҐТОН. — На конвенції Американської Федерації Праці предсідник Вилієм Ґрін відчитав від президента Рузвелта листа, в якому той апелює до робітничих орґанізацій, щоб вони конче знайшли якусь спільну плятформу і на основі неї порозумілись. Президент апелював до патріотизму робітничих орґанізацій, які в теперішню напружену пору повинні застановити шкідливу внутрішню боротьбу. Вилієм Ґрін одночасно відчитав відповідь президентові, яку конвенція одобрила.

СУДЯТЬ СУДДЮ ЗА ХАБАРНИЦТВО.

ОЛБАНІ. — Стейтовий сенат розпочав переслухання судді Джорджа Мартина, в справі закидів хабарництва, коли він був на становищі повітового судді. До відповідальности потягнув суддю Мартина спеціяльний прокуратор Еймин, який предложив чимало доказів, що суддя Мартин справді брав великі хабарі. В тій справі мають переслухати пятьдесять кілька свідків. Після переслухання сенат рішить, чи усунути суддю зо становища, чи ні. Такого випадку, щоб сенат усував суддю, не бувало в нюйорськім стейті від 70 літ.

СУДДЮ ЛІМЕНА ТАКИ НАЗНАЧИЛИ.

ОЛБАНІ. — Після позакулісової політичної боротьби суддя Ірвінґ Лімен, брат ґубернатора, дістав таки номінацію на кандидата найвищого стейтового судді. Цю кандидатуру затвердили всі три великі партії, то є Демократична, Републиканська і Робітнича. Супроти цього його вибір майже запевнений. У той спосіб дві із трьох галузей стейтового уряду опиняться в руках двох братів Ліменів.

АМЕРИКАНСЬКА АРМІЯ КУПУЄ 329 ПОВЗІВ.

ВАШИНҐТОН. — Американський військовий штаб, слідкуючи пильно за военними подіями в Европі, пристутив негайно до закупна 329 легких повзів. Бо повзи показались у війні надзвичайно корисні. Це тільки початок. Американська армія далі буде себе механізувати й узброювати в машини.

ГЕРБЕРТ ГУВЕР ВІРИТЬ У ПЕРЕМОГУ АЛІЯНТІВ.

НЮ ЙОРК. — У розмові з кореспондентом Роєм Говардом бувший президент Герберт Гувер заявив, що Англія і Франція не можуть програти цеї війни. Ця війна буде тревати довго, говорив Гувер, але за той час аліянти, що мають значну перевагу на морі, виснажать Німеччину до тої міри, що вона мусить піддатись. Гувер говорив, що хоч нині Німеччина дуже сильна, то й аліянти не слабі. Минулу війну, хоч вони й виграли, то проте вони робили у ній чимало помилок. Тепер тих помилок вони робити не будуть. До помилок аліянтів Гувер зачисляє це, що деколи вони без потреби штурмували добре укріплені німецькі позиції і в той спосіб вигублювали свою найкращу армію. Тепер вони цього не будуть робити. Гувер далі виводив, що навіть колиб Росія й Італія приступили до мілітарного союзу з німцями, що дуже неправдоподібне, то й тоді аліянти виграють. Бо Росія в нутрі слаба, отже не може дати Німеччині мілітарної помочи. Зновуж Італія дуже слаба економічно. Супроти цього обовязком Америки є держатися здалека від европейських справ і дбати про своє діло.

ТРЕБА СКІНЧИТИ З НАПАДАМИ І ПОГРОЗАМИ, КАЖЕ ЧЕЙМБЕРЛИН.

ЛОНДОН. — Брітійський премієр Чеймберлин заявив у палаті послів серед рясних оплесків, що совєтсько-німецька спілка ніяк не вплинула на рішучість Англії вже раз скінчити з німецькою аґресивною політикою. Ні Англія, ні Франція, казав премієр, не дадуть себе застрашити ніякими погрозами і не відступлять від тої цілі, задля якої пішли до війни. Та коли Ллойд Джордж звернув увагу уряду, щоби поступати осторожно, коли є яка ще нагода, щоб відвернути взаємне мордування, Чеймберлин заявив, що уряд візьме під увагу конкретні пропозиції. Але, казав він, уряд не прийме від Німеччини запевнення, бо Німеччина доказала, що обіцянок не додержує. Ллойд Джордж натякнув на те, що може прийти мирове предложення з боку невтральних держав, таких як Совєти й Італія, тоді було би побажаним, щоб над ними дискутувати підчас тайної сесії. Часописи, що подають про промову Ллойда Джорджа, підкреслюють, що в дипльоматичній льожі сидів у тому часі совєтський амбасадор Майський, що, нагнувшись, надслухував пильно кожне слово і робив собі записки. Також і в парляменті була мертва тишина, коли говорив Ллойд Джордж, якого вважають „патріярхом парляменту". Посли праці, а також і деякі консервативні ґратулювали Ллойдові Джорджові за його „відвагу" виступити з такими словами. Інші його критикували і казали, що його слова можуть у світі розуміти так, що Англія „заломлюється" чи „піддається". На те Ллойд Джордж відгукнувся, що він буде останнім з тих, що хотілиб „піддаватись" Гітлерові.

ПРЕЗИДЕНТ НЕ ДИВИТЬСЯ НА ВИДАТКИ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт заявив, що не буде дивитись на це, чи є ухвалені конґресом гроші на розбудову збройних американських сил, чи ні, а то тому, що це справа, яка не терпить довгої проволоки. Ці видатки опісля затвердить конґрес, говорив президент. Бо коли конґрес ухвалив розбудовувати армію, то зрозуміло, що він тимсамим дав право адміністрації на ту ціль витрачувати гроші, заключав він.

ПЕРЕПОЛОХ У ПОЛУДНЕВІЙ АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК. — До нюйорського порту прибули два кораблі з Полудневої Америки й привезли з собою ріжних пасажирів. Деякі пасажири, що добре знають тамошні відносини, говорили, що полуднево-американські краї внаслідок війни попали в свого роду воєнну гарячку. Вони неспокійні і це знають добре, що їх самих очікує. В такім стані вони склонні слухати всього, що скажуть Злучені Держави Америки.

ТРОЦЬКИЙ КАЖЕ, ЩО АЛІЯНТИ ПРОГРАЮТЬ

МЕКСИКО СИТІ. — Лев Троцький заявив перед газетярами, що коли Америка не прийде аліянтам з поміччю, то вони програють. Він казав, що хоч режім Сталіна слабий і за всяку ціну уникає війни, то проте Совєти мають великі резерви сирівців, які Німеччина зорґанізує й примінить до війни. Політика Сталіна, говорив Троцький, є держати компанію з сильними. Сталін переконаний, що отсе приходить кінець брітійській і французькій імперії.

ПОВАЛЕННЯ ЕМБАРҐА ЗИСКУЄ ПРИЯТЕЛІВ

НЮ ЙОРК. — Бюро публичної опінії, якого директором є д-р Ґелоп, подало до відома, що відколи президент виголосив у конґресі промову, прихильність до зміни невтральностевого закону й повалення ембарґа зростає. Перед промовою було 57% за зміну, а 43 проти; по промові є 62% за зміну, а 38 проти.

НІМЦІ МАЙЖЕ НЕ СТРІЛЯЮТЬ

ПАРИЖ. — Военний кореспондент подає, що на певних відтінках майже нема ніякої боротьби. Французи стріляють годинами, а потім німці відповідають одним вистрілом. І те все. Кажуть, що німці так роблять тому, щоб зєднувати собі в французів симпатії й доказати їм, що вони не хочуть з ними воювати.

ВБИТО ВЕЛИКОГО ЗЕМЕЛЬНОГО ВЛАСНИКА

КОПЕНГАҐЕН. — Доносять з Західньої України, що там згинув князь Януш Радзівіл, один з найбагатших польських панів на Волині. Він мав залишитись у своїх добрах і не втікав з польською армією. А це, як подає московське радіо, на те, щоб вести з совєтськими військами партизанську війну.

ЗБІЛЬШЕННЯ ТОРГОВЛІ З ПОЛУДНЕВИМИ КРАЯМИ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт на пресовій конференції заявив, що тому, що американська торговля стратила певні ринки збуту в Европі, вона мусить їх відшукати в полуднево-американських краях. В тій цілі повинен створитись окремий банк, що буде полагоджувати грошеві трансакції, які випливають з цеї торговлі, говорив президент.

НІМЕЦЬКИЙ ВОЄННИЙ КОРАБЕЛЬ БІЛЯ ПОЛУДНЕВОЇ АМЕРИКИ.

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО. — Дальші досліди доказують, що брітійський торговельний корабель, якого затоплено недавно біля берегів Бразилії недалеко порту Пернамбуко, був затоплений не субмариною, лише німецьким „кишенковим" бойовим кораблем, лише німецьким „кишеньковим" бойовим кораблем „Адміралом Шіром".

ПОДВІЙНЕ ВБИВСТВО ЩЕ ДВОЇТЬСЯ

Пембертон Векер, збирач відпадків з Трентону, Ню Джерзі, знайшов оноді на відлюднім „Док Айленді" тіло жінки з розбитою головою й ранами від пострілу шротом по всьому тілі. Подальше від цього тіла він знайшов в авті тіло молодого чоловіка. Поліція ствердила, що жінка називається пані Катерина Вернер, має 36 літ і є матірю двох дітей, а чоловік — це 28-літний Френк Кеспер, батько 5-літньої дівчини.

Розсліджуючи дальше злочин, поліція відкрила, що в цьому самому місці знайдено 8. листопаду минулого року тіло одної 16-літньої дівчини і її молодого жонатого приятеля, а обоє згинули видно теж від пострілу з рушниці. Поліція догадується, що обі пари впали жертвами тої самої злочинної руки.

ПІЗВАЛИ СОВЄТСЬКИЙ ПАВІЛЬОН

Друкарське підприємство „Стендард Побликейшенс" пізвало в суд совєтський павільон на Світовій Виставі в Ню Йорку за відшкодування в сумі 20,000 долярів, бо воно понесло цю шкоду через те, що павільон згодився видати виставову книгу, а не видав.

РОЗПРАВА ПРОТИ ПРОП. ДВОРЕЦЬКОГО

На розправі проти Волтера Дворецького, польського проповідника, обвинуваченого за вбивство власної 18-літньої дочки Ванди з цілю дістати асекурацію в сумі 5,000 долярів, обвинувачений далі впертo борониться, що він злочину не доконав, а самопризнання до злочину, яке показано на суді, було вимушене на ньому поліцією при помочі мук.

БЕЗПЕЧНІ ПЕРЕД БОМБАМИ.

У південно-західній частині Лондону англійський уряд виставив низку таких цементових схоронищ на випадок повітряних рейдів. Кожна родина має окреме приміщення, де можна вигідно розсістися. Декотрі родини пробують уже ці схоронища.

НІМЕЦЬКИЙ ГОЛОС ПРО БОЛЬШЕВІЗАЦІЮ ЗАХІДНЬОЇ УКРАЇНИ

БЕРЛІН. — Московський кореспондент німецького націстичного часопису „Райнфронт" подає у своїм дописі з Москви про те, як поступає большевізація Західньої України. Отже каже, що до західньо-українських земель уже завезли коло пів міліона образів Сталіна і Леніна, які роздають бідному населенню. Також повезено в Західню Україну совєтські фільми і вже їх показують по селах і містах. Далі завалено західньо-українські землі комуністичною пропаґандною літературою. Привезено на Західню Україну коло 1,400,000 комуністичних книжок і брошур. Для аґітаційних цілей вивезено ще й фонографи, з яких передають українською і білоруською мовою промови визначних комуністів. Для приєднання населення для цеї пропаґанди видають ще окремо по місцях газети, редаговані совєтськими бюрами пропаґанди. По селах грають військові банди до танцю, а подекуди роздають поживу. Повідчинювано школи, в яких учать українською і білоруською мовою. Та вчителі мусять відбути наперед вечірні курси, на котрих їх повчають, у якому дусі має бути ведена наука. Заряджено, щоб не вчили по школах польської історії й релігії. Польський злоти не має ніякої вартости. Військо пускає в обіг совєтські рублі.

НІМЕЧЧИНА ПРО ПОЛЬЩУ І „БОГЕМІЮ".

КОПЕНГАҐЕН (Данія). — Згідно з інформаціями, одержаними з Берліну, канцлер Гітлер, якщо виступить з новим мировим предложенням, заявить за створення малої Польщі, як буферної держави, під протекторатом Німеччини, а також за те, щоб Чехи дістали такий устрій, який має Словаччина.

ЗАВДАННЯ ПОЛЬСЬКОГО УРЯДУ.

ПАРИЖ. — Новий польський уряд, якого премієром став „оборонець Львова" Ґен. Сікорський, доповнив себе ще Ґен. Йосифом Галером, відомим з його наїзду на Західню Україну. До міністерського кабінету покликано ще соціяліста І. Станчика і людовця О. Ладося. Бувший президент Польщі, що тепер є в Румунії, поїде правдоподібно до Швайцарії, де був професором у фрабурськім університеті перед повстанням Польщі. До нового президента Володислава Рачковича зголосились уже амбасадори Злучених Держав і Франції з заявами, що їх держави визнали новий польський уряд як законне представництво Польщі. Те саме очевидно буде з Англією. Також певні того, що й Ватикан визнасть цей уряд. Тепер уряд намагається дістати від Англії й Франції титулом позички коло $45,000,000, прибіжених Польщі перед вибухом війни. Уряд буде далі вдержувати в світі польські дипльоматичні представництва. А також орґанізувати польські війська до війни з Німеччиною.

ПОЛЬСЬКІ ПОЛОНЕНІ ЗАВОШИВЛЕНІ.

БЕРЛІН. — Забракло лікарів і засобів, щоб очистити маси польських полонених від вошей. Боїться, щоб воші не перенесли ріжних хворіб, головно плямистого тифу, на німецьких жовнірів. Тому привезено з Німеччини спеціяльні апарати до дезинфекції.

ХОЧЕ ВІДТЯГНУТИ ФРАНЦІЮ.

ПАРИЖ. — Французька преса є проти замирення з Німеччиною, крім комуністів. Цікаве те, що передше комуністи кричали за війну Франції з Німеччиною, а коли Сталін погодився з Гітлером, є тепер за замирення. Преса пише, що Гітлер хоче підступом відтягнути Францію від війни і заключити з нею окремий мир. Але, пише вона, як можна заключати мир з такими, що постійно тільки брешуть.

БЕРУТЬСЯ НАВІТЬ ДО КОМУНІСТИЧНИХ ПОСЛІВ.

ПАРИЖ. — Яка величезна зміна настала в Франції, видно найкраще з того, що ціла французька преса одноголосно домагається доходжень проти 45 комуністів, що є членами французького парляменту. Їх уважають зрадниками, а посли не хочуть навіть з ними сидіти разом на нарадах.

ГІТЛЕР ІДЕ ДО ВАРШАВИ.

БЕРЛІН. — Хоч Варшава ще не очищена, й хоч відраджують канцлерові Гітлерові поїздку, він таки рішився відвідати Варшаву. Мабуть згідно зо своїм звичаєм виїжджати з парадою в занятi столиці, як це було передше з Віднем і Прагою. А також і з містом Данціґом.

СКИДАЮТЬ ВИНУ НА РУЗВЕЛТА.

ТОКИО. — Японська газета „Кокумін" пише в передовиці, що през. Рузвелт несе почасти вину за те, що маємо війну в Европі. Каже, що аліянти зрозуміли запевнення президента, що „американська границя сягає аж над Рен", в такий спосіб, що можуть надіятися згодом міліона американських жовнірів над Реном.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ІСТОРИЧНА ДЕБАТА

В американськім конґресі почалася з початком цього тижня дебата, яка певно буде записана в історії Америки й цілого світу як подія великої ваги. Є це дебата за питання відношення Злучених Держав до війни в Европі.

Як звичайно діється в демократичних краях, на кожне питання ріжні люди відповідають у ріжний спосіб. Так і в цій справі є ріжні погляди, але головна боротьба ведеться за два погляди, з котрих один знайшов уже свій законний вислів у теперішньому законі про невтральність, а другий заступає федеральний уряд, що добивається відповідної зміни. Одначе обі сторони в цій дебаті виразно заявляють, що вони стоять на становищі, що Злучені Держави мають держатися осторонь від европейської війни й не даватися до неї втягнути. Отже тимсамим обі сторони мимоходом признають, що від цього, який буде ухвалений закон у цій справі, залежить, чи Америка дасться втягнути у війну, чи не дасться. Як би справа дійсно не малася, себто чи дальший хід історії покаже слушність одної, чи другої сторони, нині можна припустити, що від вирішення справи в конґресі будуть залежати важні події в майбутньому.

Урядова сторона в цій дебаті стоїть за зміну теперішнього закону, котрий забороняє довіз амуніції котрійнебудь з воюючих сторін. Замісць цього закону уряд пропонує закон, який дозволяв би кожній воюючій стороні купувати тут амуніцію, й якщо вона заплатить за це готівку й вивезе її своїми кораблями.

Противна сторона каже, що такий новий закон, який пропонує уряд, не давав би можности кожній воюючій стороні купувати в Америці зброю й возити її своїми кораблями. Таку можність мали би Анґлія й Франція. Тому такий закон, кажуть вони, був би звернений проти Німеччини і її союзників і Німеччина скорше чи пізніше в своїм подражненні за таку ворожнечу до себе могла би спровокувати Америку до війни. Ця сторона хоче справжнього рівного трактування обох воюючих сторін і таке трактування вона бачить в обовязуючому тепер законі.

На це урядова сторона каже, що коли Німеччина може бути поіритована воженням до Анґлії й Франції амуніції, то вона могла би бути теж поіритована воженням туди звичайних припасів, які вільно возити на основі теперішнього закону. До того каже вона, що Німеччина не може протестувати проти того, що Америка возитиме амуніцію лише до ворогів Німеччини, коли Німеччині самій достарчає амуніцію й поживу Росія, що теж у війні не бере участи, але вважає себе невтральною.

Такі арґументи виринули вже в цій прецікавій дебаті, котра певно буде займати уми американського народу цілий місяць жовтень, а котра потім відіб'ється широким відгуком в історії Америки й Европи.

КОМІТЕТ ДАЄСА, АМЕРИКАНСЬКІ ҐАЗЕТИ І ГЕЙВУД БРУН

Відомий американський журналіст, якого щоденні статті містять американські ґазети по цілій Америці, в своїй статті з 2. жовтня б. р. порушив свою „особисту" справу, яка, на його думку, має ширше, загальне значіння.

Він каже, що колись бувало, коли часописи мали написати про якусь особу щось таке, що моглоб тій особі пошкодити, то давали тій особі нагоду, щоб вона могла себе виправдати чи дати зо свого боку якесь вияснення. Та тепер діється так, що часописи розносять такі вісті, що шкодять певній особі на честі, чи маєтку, так скоро, що неможливо вислати на час виправдання чи вияснення. Значить, шкода зроблена.

Ось таке сталося і з Гейвудом Бруном. Ото перед Комітетом Даєса, що розслідже неамериканську діяльність ріжних людей і орґанізацій, якийсь Джозеф Зак зложив зізнання, що Гейвуд Брун був два роки членом Комуністичної Партії, до якої вступив 1938 р. Це зізнання було передане ріжними ґазетами, навіть тими всіми часописами, де Гейвуд Брун є співробітником. „Це сталося, каже Гейвуд Брун, не зважаючи на те, що він сам зізнав під присягою тому рік перед тим самим Комітетом Даєса, що він ніколи в свому житті не був членом Комуністичної Партії навіть дві мінути, не то два роки. І так є. А тепер притрапляється йому, що є сам ґазетяром понад 30 років, що навіть у тих ґазетах, у яких він працює подають про нього таке, що робить його властиво кривоприсяжником і брехуном. А чейже, каже Брун, могла була якась ґазета, що таке передає, принаймні зателефонувати до нього і запитатись його, чи це правда.

Гейвуд Брун підкреслює, що таке поведення може нанести поодиноким людям, що „далеко чесніші" від нього, необчислені втрати. І ось таке поведення преси набирає громадянського значіння. Коли якась ґазета, і то ще в таких часах як теперішні, щось подібне передає, вона повинна почувати себе зобовязаною запитатись і другу сторону, ту, про яку подає відомості, що їй наносять шкоду. Очевидно, що ця етична вимога є далеко важніша в такому випадку, коли з такими відомостями, що шкодять певній особі, є ще получена шкода для якоїсь орґанізації чи загальної справи.

УЧНІ МАКІЯВЕЛЯ

Львів, 26. серпня 1939.

Дня 23. серпня 1939 року продемонстровано усьому світові у великих вимірах клясичний зразок т. зв. реальної політики. Того дня Адольф Гітлер, вожд III. Райху і Йосиф Сталін-Джуґашвілі, диктатор Советського Союзу, заключили між собою пакт неаґресії, який упродовж десятка літ невтралізує та усуває між цими двома державами та репрезентованими ними устроями і світоглядами всякі антаґонізми і ворожнечі.

Не будемо сьогодні обговорювати на цьому місці актуального політичного змісту того договору. Звернемо нашу увагу головно на ідеольоґічну сторінку цього акту; з погляду свого ідеольоґічного обґрунтування, він справді знаменний та незвичайно повчальний. Ообливо для нас, українців, він повинен стати великим остереженням і наукою.

Щож власне сталося? На здивування всіх **наївних**, погодилися між собою два устрої і світогляди, про які устійнилася загальна опінія, що вони відносяться до себе смертельно вороже, себе внутрішньо фундаментально заперечують та у своїй світоглядовій суті взаємно себе виключають; два устрої, про які твердженo, що скорше чи пізніше мусять зустрінутися з собою у смертельному змаганні.

Війну між III. Райхом та СССР пророчено і заповідано, як щось конечне й неминуче, як щось, що одного дня мусить здійснитися з невідхильною силою стихійного явища. Большевизм і гітлеризм презентовано світові як абсолютні антитези, вогонь і воду, горяч і студінь, які себе взаємно не виносять і при неминучому зударі котресь одне мусітиме друге знівечити й усунути з поверхні світу.

В нашому громадянстві устійнилося в ході двох минулих десятків літ під впливом одної ідеольоґічної школи переконання, що ідеольоґії в роді гітлеризму і комунізму є чинником оконечним, конкретним і абсолютним, які діють з тією самою невідхильною силою, як означені ґеоґрафічні, ґеополітичні чи господарські факти. Більше навіть: твердженo, що всякі матеріяльні факти у політиці, головним чином ґеополітичні і господарські, є завжди лише умовні, релятивні, змінливі, але що незмінними та постійно діючими є в політиці лише означені ідеї. Мовляв: між ґеополітичними і господарськими конечностями в житті держав і народів завжди є можливі угоди і компроміси та вирівняння взаємних інтересів. Але не є можливі уступки і компроміси між двома ідеями, двома вірами, двома сконкретизованими ідеольоґіями. Хід всесвітньої історії ця школа намагалася пояснювати як процес боротьби ріжного роду ідеольоґічних фанатизмів; властивими двигунами історії вона вважала не тих, що числять, але тих, що вірять; не тих, що керуються своїми конкретними інтересами, але тих, що керуються своїми внутрішніми „ідейними почуваннями". Безумовно, мотиви ідей, вірувань і „творчих утопій" мають своє чимале значіння у формуванні процесів людської історії; алеж, вони не є абсолютні. Зайвий раз це доказав саме в наших днях приклад заключення большевицько - гітлерівського пакту неаґресії. Ідеольоґії не є найважнішим елементом у політичних процесах; в останній інстанції завжди сильнішою виявляється гра реальних інтересів.

*

Довгі літа вчив Гітлер німців, а з ними й цілий світ, що большевизм це абсолютне зло, воплочення всіх неґативних принципів світу, антитеза всякої культури і цивілізації. Вчив і навчав, що розправа з большевицьким світоглядом і устроєм та Советським Союзом, як матеріяльно здійсненою формою того зла, мусить прийти у всесвтніх вимірах скорше чи пізніше. Адже на воловій шкурі не списати всіх тих протибольшевицьких енунціяцій і заяв, книжок і промов, статтей і декларацій, всього того велитенського аґітаційного матеріялу, що його в ході без мала уже двох десятків літ свого існування спродукував націонал - соціялістичний рух. Протибольшевицьке, а за ним і протиросійське наставлення гітлерівського руху і III. Райху, сприймано як незрушну політичну аксіому. Аж одного дня все це відсунено одним помахом руки як купу непотрібного барахла, щоби відтепер переставити політику III. Райху на цілком нові рейки. Вчорашне абсолютне зло втратило свою абсолютність, ідеольоґічна аксіома перестала бути аксіомою, те, що вчора було чорне, сьогодні визнано білим. Подібний випадок цілковитого знехтування „абсолютного принципу" пережили ми вже у випадку III. Райху перед кількома місяцями при нагоді ліквідації Чехословаччини. Вчора цим барахлом був принцип самовизначення націй. І цілковито не можемо знати, що цим барахлом виявиться завтра.

Алеж те саме відноситься з усією докладністю і до большивизму. Також він пробував презентувати себе світові, як „абсолютна віра", не визнаючи ніяких ідейних угод, замирень і компромісів. Злом абсолютним були для Москви усі роди фашизму й усяке „реституоване бойове міщанство". Одначе у випадку большевизму того роду ідеольоґічні капітуляції, самозаперечення і неґації власних принципів — явище не сьогоднішнє. Воно вже має за собою цілу історію. Компроміс Москви з гітлеризмом є лише одним з чергових ланок довгого ланцюха ідейних перемін, які сталінський большевизм зробили чимось ґрунтовно інакшим, ніж був большевизм троцькістівсько - зіновєвський. Також і в московськім випадку життєві конечності, які накидували большевикам ці постійні зміни, завжди вкінці виявлялися сильніші, від усяких первісних програмово - ідеольоґічних заложень.

Таким чином дві може найсильніше у сучасному світі спрецизовані політичні ідеольоґії перевели самі на собі доказ правди, що програмові доктрини не є вирішним чинником, не є останньою інстанцією у процесі формування історії.

*

Перед чотирьома століттями діяли в Европі майже рівночасно два визначні мужі, які поклали глибокий відпечаток свого духа на дальшому розвитку европейської думки, культури і цивілізованого життя. Один з них — Нікольо Макіявель; другий — Еразм з Ротердаму. Перший — клясик політичного реалізму, другий — творець доктрини гуманізму.

Це був Нікольо Макіявель, що перший сформулував у площині політичної теорії основний закон усякої реальної політики: аморальний еґоїзм. Він перший написав чорно на білому, що політика це річ, яка не має і не сміє мати нічого спільного з моральністю, зглядно неморальністю. Політики взагалі не можна підтягати під якінебудь етичні поняття. Вона цілковито аморальна, таксамо, як амиральні є по своїй суті всі стихійні процеси природи: голод, спрага, вітер, буря, боротьба ґатунків за існування. Усе є добре, усе дозволене, що служить еґоїзмові даної політично зорґанізованої ґрупи чи збірноти. Якщо взагалі можна в політиці говорити про якісь святощі, то такою святістю є саме цей свій еґоїзм; це одинока річ, якої не вільно зрадити. Усе добре і дозволене, що тому еґоїзмові служить; усе злочинне і вартне знищення, що йому шкодить. Нема в політиці слова, святого приречення, нема союзу ні приязни, яких не можна булоб якстій змінити, нема засади, якої не можна булоб перетворити у свою протилежність, якщо цього вимагає в даних обставинах свій інтерес.: „Володар мусить уміти бути львом і лисом" — ось начальний принцип макіявельського вчення. Інакшими словами: дозволене всяке насильство і всяка хитрість, примус і відступство — якщо вони тільки ведуть до цілі. Політику робиться завжди тільки вміру до обставин і тільки по лінії того, так як речі є тепер; зміняються обставини, треба якстій зміняти і політику. Нема вічних ворогів ні вічних приятелів; нема в політиці такого важкого ворога, з яким не вільно булоб завтра замиритись, і нема такого приятеля, на якого, коли зайде потреба, не вільно булоб напасти.

Цілковито протилежною до думок Макіявеля є система думання Еразма з Ротердаму. Цей фантист упав на шалену думку примінити також у політичному житті людства засади етики, моралі, слушности, правди і справедливости. Він вріив, що людина є добра і навчальна, здібна до духових і моральних поступів. Накреслив образ людини, яка постійно внутрішньо досконалиться, стає краща і шляхотніша, щораз віддалюється від стану „внутрішнього звірства". Були люди, цілі ґенерації, цілі століття, які вірили у вчення Еразма і пробували його примінювати. Це були ті люди, які вигадали право людини і право нації, які повірили у принцип закону, який каже, що вільно, а чого не вільно — і то, не тому, що хтось до зберігання закону примушує, але тому, що людина сама узнає, внутрішньо з тим погоджується, як вільно і як не вільно поступати, т. зн. сама на себе накладає систему означених моральних примусів. З учення Еразма зродилися згодом „права людини і громадянина" французької революції, лібералізм, демократія, соціялізм, нарешті комунізм, як ідія — образ абсолютно справедливо влаштованого суспільства.

Історія XX. століття доказує, що Еразм з Ротердаму програв свою справу. Живемо в добі великого відродження засад і триюмфу ідей Макіявеля і справді провідні мужі сучасної Европи є його найбільш понятливими учнями. Вони саме тому й провідні і саме тому накидують Европі свою волю — що є учнями Макіявеля. Усі інші є в дефензиві.

*

Пакт Гітлера зо Сталіном таксамо не є вічний, як взага-

Карел Чапек.

ГОРДУБАЛ

КНИГА ДРУГА.

34)

„Не знаю, Карлічку, я не маю ніякого — як це кажете? — льоґічного образу. Це родинна справа, а не ясний випадок. Де там, ані не може бути ясним. Ви не маєте родини, Швестко, ось воно що".

„Алеж це, Гайдаре, ясно як два рази два: Поляна хоче здихатися ґазди; Степан — охоче йшов би у прийми до господарства. Ці двоє змовились і готово. Вчора Поляна бігла за Степаном"...

Гайдар покрутив головою. „Знов помилка. Гафійка мені сказала, що вчора сам ґазда її посилав, піди, приведи Степана, хай вернеться. А що мені до того! Швестко, а чи не мав покійник торбинку з грішми на шиї?"

Швестка змішався. „Яку торбинку? Не мав нічого".

„Так бачите", всміхнувся Гайдар. „А мав там, кажуть, більш як сімсот долярів. Шукайте тих долярів, Карлічку".

„Гадаєте — вбивство задля трабунку?"

„Нічого я не гадаю, але гроші зникли. Старий Маня бачив їх оноді в Гордубала. Мані хотять будувати нову стодолу"...

Швестка тихо свиснув. „Ось воно як! Отже справжнім побудом могли бути гроші!"

„Могли бути", кивнув Гайдар. „Звичайно бувають. Або також пімста, Швестко — ось маєте ще один побуд. Гордубал кинув Степана через пліт до кропиви. На це буває, Карлічку, на селі ніж. Можете собі вибрати, котрий побуд вам подобається".

„Навіщо мені це все оповідаєте?"

„Щоби ви собі зробили льоґічний образ", невинно всміхається Гайдар. „А може Маня його забив задля того жеребчика".

„Це нісенітниця!"

„Певно. У родині забивають за нісенітницю, милий Швестко".

Швестка незадоволено відмовчується.

„Не гнівайтесь, Карлічку", бурчить Гайдар. „Я вам за це скажу, чим забито Гордубала. Кошикарським шилом".

„Звідки це знаєте?"

„У Манів учора пропало. Шукайте його, Швестко".

„Як виглядає?"

„Не знаю. Гадаю, як звичайне, тільки більше. Більше вже не знаю", скінчив Гайдар і уважно почав чистити люльку. „Хіба те, що у Манів возитимуть гній".

V.

Гайдар і Швестка чекають при вині, коли прийде лікар, що поров Гордубала.

„А де ви знайшли той склярський діямант?"

„У Гордубалів у коморі. Що на це скажете?"

„Отсе вам ті мужики", каже обурено Гайдар. „Шкода їм викинути щонебудь, хай це навіть буде CORPUS DELICTI. Думають, може коли придасться". Гайдар майстерно сплюнув. „Свині!"

„Гордубалиха запевняла, що діямант лежав там з давніх-давен, ще, мовляла, передтим, як ґазда поїхав до Америки. Але тут пригадав собі скляр Фаркаш, що Степан купив у нього склярський діямант приблизно з місяць тому".

Гайдар свиснув. „Вже місяць тому? Бачите, Швестко, отсе те дивне: що вже перед місяцем про це думав. Забити когось швидко, це я сам зможу; але так довго про це думати... А ті доляри ви знайшли?"

„Ні. Там у тій коморі я крім того винишпорив електричну ліхтарню. Шукаю тепер, де й коли Степан її купив. Також доказ, що? Цього вже досить, щоб пани сказали замкнути й ту жінку. Але мусимо ще, кажуть, знайти якісь порядні докази".

Гайдар крутиться на стільці. „Карлічку, лише тому, що це ви — я також щось знаю. Степанів шваґер, якийсь Янош, оповідає, що з тиждень тому Степан прийшов до нього на поле й казав, що ти, мовляв, міг би заробити пару волів, сам можеш їх вибрати на базарі — й за малу працю: впорайся тільки з Юраєм Гордубалом".

„Це знаменито", мовив узнаваюче Швестка. „А що Янош?"

„Піди ти, мав сказати, а де, Степане, візьмеш на це гроші?" — „Я не маю, відповів Степан, але ґаздиня має; ми вмовилися, що поженимось, як тільки Гордубала тут не буде".

„Отже маємо її", з полегкістю зідхнув Швестка. „Обоє тепер піймались".

Гайдар кивнув. І вже йде лікар, скінчив требушити, біжить на коротких ноженятах і короткозоро поглядає вперед.

„Пане докторе", кличе Гайдар, „чи не будете ласкаві спинитись на хвилину?"

„А", заклопотано лікар, „та гаразд. Дайте мені сливовиці. Вже, бідолаха, починав розкладатись. Не дуже приємна праця. Аґа", видихнув і поставив чарку. „А знаєте, панове, що забили мертвого?"

Швестка вирячив очі. „Як то?"

„Майже мертвого. Був мабуть при останнім віддиху, коматозний стан. Запалення легенів у найвищім ступні, права сторона вже зогнила, була жовта як печінка. Не дожив би до ранку".

„Отже це було зайве", сказав Гайдар тихо.

„Авжеж. А на аорті пухир — як пястук. Колиб навіть не було того запалення легенів, то вистачилоб яке зворушення — й кінець. Бідака".

Обидва жандарми хвилинку помовчали. Нарешті Швестка відкашлявся й спитав: „А причина смерти, пане докторе?"

„Но, вбивство. Проколота ліва серцева комора. Але тому, що був в агонії, витекло вже лише мало крови".

„А чим, гадаєте"...

„Не знаю. Цвяхом, шилом, голкою до шиття мішків — або точніще сказати: тонким, гранчастим, металевим предметом, центиметрів із десять довгим — вистачить вам це?"

Гайдар розпучливо крутить склянку в грубих пальцях. „А, пане докторе, — не йшлоб сказати, що — що помер на запалення легенів? Дивіться, коли вже однаково мусів померти, то навіщо робити з ним стільки церемоній?"

„Це не йде, Гайдаре", обурився Швестка. „Адже це вбивство!"

(Далі буде).

лі нема нічого вічного в системі макіявельської політики. Ми занадто часто бачили в ході сучасної Европи, як у свою протилежність оберталися святочно заключувані пакти неаґресії, щоб мати найменші ілюзії на тему вічної тривкости й сьогоднішнього німецько - московського пакту. Можемо ще дожити дни, що сьогоднішні несподівані приятелі завстра знову кинуться з пасією і фурією на себе.

Поживемо — побачимо. У всякому разі наука з цього нового досвіду мусить бути для нас одна: в сучасному світі нема абсолютних ідеольоґічних чи національних приязней або неприязней. Є тільки гра інтересів. Нема більш убивчої справи для процесів успішного формування нашої національної політики, як устійнювання наших політичних симпатій, згл. антипатій по лінії наших таких чи інакших ідеольоґічних переконань. Всякі ідеольоґії можуть бути тільки нашою внутрішньою справою, для власного вжитку; в ніякому разі не можуть мати вирішного значіння для формування наших взаємин назовні. Коли ми націоналісти і нім. націонал - соціялісти теж націоналісти, то ця ідеольоґічна „спільнота" далеко не потягає за собою конечности взаємних політичних симпатій; тих сантиментів націонал - соціялізм для ніякого чужого націоналістичного руху не має. Для цих еґоїстичних народів не існує поняття ідеольоґічної зради. Нема більш комічної історії, як напр. закиди англійської преси під адресою Гітлера, що „зрадив" свої принципи; ще далеко заки Гітлер договорився з Москвою, пробували це робити високодостойні англійські лорди. Гітлер не зрадив свого найвищого принципу: засади святого німецького національного еґоїзму. Всякі ідеольоґії — якими зрештою виразно погорджує — тратять моментально для нього своє значіння, коли з цього може мати якусь конкретну користь для Німеччини. Нема такого ворога, з яким він не був би готовий помиритися, якщо це тільки може дати його народові реальний пожиток. Всі вони заключають такі пакти і з такими силами, як це їм у даному моменті найвигідніше; лише у нас все ще стосується — без взаємности — засади усяких „ідеольоґічних вірностей", „принципіяльних ідейних фанатизмів", робиться цілі верстви суспільности, особливо молодь, окалічілими рабами чужих доктрин.

Мусимо й собі нарешті навчитися бути консеквентними еґоїстами. Добре є все те, що в даний мент служить нашому збірному еґоїзмові. Усе, що йому не служить, є шкідливе і гідне осуду. — („Новий Час").

З ДНЯ

СЕБЕЛЮБНІ МОЛИТВИ.

Протестантський проповідник Ґріґ Тейбер сказав у недільній проповіді, що непобожно поступають ті „побожні" люди, які йдуть до церкви молитись, щоб випросити собі від Бога якісь користі. Це не молитва, а просто торг.

Молитва не повинна мати якихось особистих користей на увазі, тільки повинна бути скерована на те, щоб морально скріпити нашу душу. Скріпивши її, ми тим стаємо здібніші до життєвої боротьби, а через те і наші особисті бажання мають більше можливости сповнитись. Але висувати перед Богом ті бажання на перше місце й благати Його, щоб Він нам зіслав їх без великої з нашого боку напруги — є нерелігійно.

БУВАЄ ГІРШЕ.

Та, здається, ще невеликий гріх поповнює той чоловік, що для себе просить щось від Бога; чи то доброго врожаю, приросту худібки, десь якогось спадку, а навіть виграш на льотерії. За те тяжчий гріх поповнює той, хто випрошує собі в Бога кари на когось іншого...

Розказує один наш письменник про те, як то раз Даждьбог ходив по землі й випитував наших людей, що вони собі бажалиб. Отож, багато з них, замісць просити длдя себе користи, просили кари на сусіда, щоб його корова вдохла, щоб град витовк збіжжя і т. п. Лиш один із них просив „для себе" ласки, а саме, щоб його хата від вогню згоріла. Коли Даждьбог запитався, чому, то той відповів, що лиш половина хати до нього належить. Інша половина належить до брата. Але коли його власна половина згорить, то певно згорить і братова половина...

ЧИ НЕ СМІШНО?

Читаючи це, робиться смішно. „Ото видумав", неодин із нас скаже. Але щоб воно дійсно щось таке було, то мало хто в це повірить.

Одначе такі речі справді у нас діються. І то навіть не в старім краю, але тут, в Америці, під носом. Ось недавно одна наша „патріютична", „мілітарна" організація святкувала „радісну подію" з цього приводу, що інша українська організація стала предметом доходжень з боку комітету неамериканських активностей. „Може Бог дасть, що прийде їй кінець", моляться потайки ці „шляхетні" дучешки, що то на прилюдних вічах так ревно плачуть „над недолею народу".

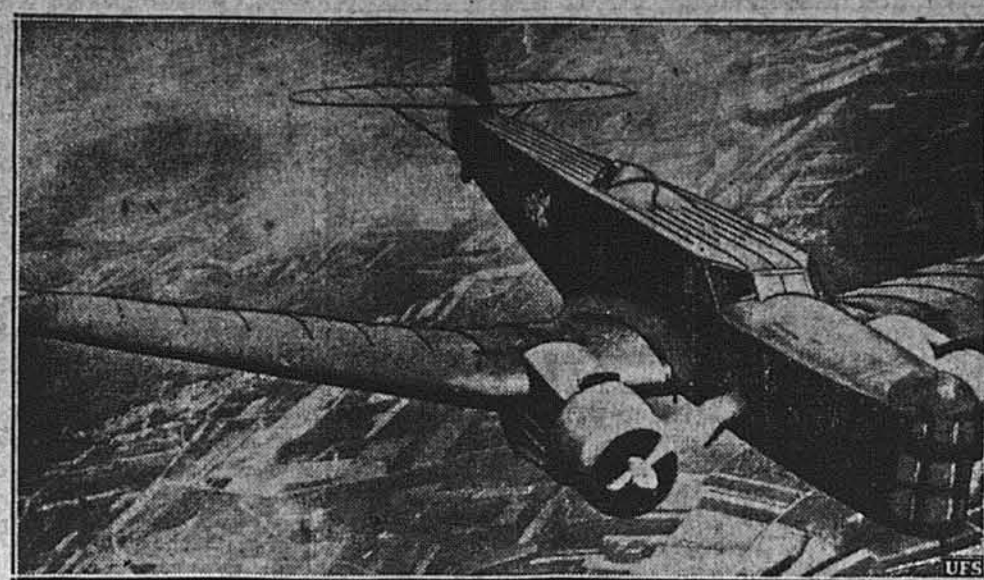
ЩО БОГ НА ЦЕ?

Чи вислухає Бог їх мольби? Чи вислухає тих, що дишуть гіршою ненавистю до рідного брата, ніж до чужого гнобителя, який давить український нарід? Слухаючи таких „шляхетних" молитов, готов Бог сказати, що передчасно нам ще вступати до „обіцяної землі". Коли біблійному Мойсеєві звелів Бог водити розсварених і пережертих ненавистю жидів так довго по пустині, аж доки не вимруть старі покоління, то чи не може статись таке з нами? Та маємо віру, що Божа мудрість бачить не тільки розсварених, але й тих, що тихо й без гомону життя своє віддалиб за те, щоб ми стали не тільки вільні, але й чесні, розумні й благородні.

НА ПОМІЧ ПОТРЕБУЮЧИМ

ШАМОКІН, ПА.

Гром. А. Шаршонь переслав на поміч потребуючим $5.

ФРАНЦУЗЬКИЙ БОМБОВИК.

Тип французьких літаків, що їх уживають для киданян бомб на ворожі позиції. Летництво в модерній війні дуже важна вітка армії.

ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА

Товариство для удержування українського інтернату звертається до всіх українських організацій і поодиноких земляків у цілім світі в справі українських дітей, що вчаться в українській реальній ґімназії в Модржанах коло Праги.

Українська реальна ґімназія — це єдина українська середня школа на чужині, що виховує в національнім дусі від р. 1924 синів і дочок українських еміґрантів. Тепер ця школа стала пристановищем і для нових еміґрантів-дітей з Карпатської України.

Як колись у Запорозькій Січі над Дніпром, так тепер у Модржанах над Влтавою виховується і гартується дух і розум нашої молоді з усіх земель Соборної України на добро і славу української нації.

Від 1. вересня 1939 р. в нашій ґімназії почалася наука. 250 молодих українців і українок, з них більшість з Карпатської України, стали до роботи, що має їх підготувати до самостійного життя, зробити з них інтеліґентних, освічених людей. Влада Протекторату Чехії й Морави ухвалила дати фінансову поміч для української реальної ґімназії, як школи, на 1939-40 шкільний рік, до червня 1940 р. На жаль, уже не буде державної допомоги для інтернату, в якім у минулих роках жили й харчувались учні української реальної ґімназії. Тепер мусимо удержувати інтернат (бурсу) лише **своїми власними силами.** Щоби повести цю велику й відповідальну працю, 9. серпня 1939 р. в Празі утворилося під почесним проводом президента д-ра А. Волошина Товариство для удержування українського інтернату в Модржанах, що вже від 10. серпня опікується дітьми української реальної ґімназії.

В імені цих українських дітей, нашої будучности й надії, Товариство для удержування українського інтернату звертається до всіх українців, деб вони не були, з великим, сердечним проханням:

Коли Вас візьме журба за рідним краєм, чи коли згадаєте свої молоді літа, прожиті на рідній землі, то спомяніть, що є на світі українська школа в Модржанах, а в ній діти, що далеко від батьківщини в тихих келіях пильно вчаться, незрідка сльози ронять, а менші й голосно плачуть за поневоленими своїми батьками і матерями, з якими їх розлучила лиха доля і ворожа сила. Національна честь велить урятувати цих дітей від недостачі й голоду і забезпечити їхню науку. Тому ми кличемо: всі на допомогу українському інтернатові при українській реальній ґімназії!

Немале це завдання — забезпечити інтернат майже з 300 вихованцями, але ми віримо, що спільними силами всього свідомого українства ми цю повинність виконаємо.

Українки й українці! Браття і сестри!

Просимо Вас прийти на поміч українському інтернатові в Модржанах. Є пекуча, негайна потреба заснувати тут також українську початкову школу для менших дітей, щоб вони не згубилися в чужому середовищі і щоби були підготовлені до дальшої науки в середній школі. На цю мету треба значних грошових засобів.

Ці кошти може дати **тільки саме українське громадянство.** Тому ми кличемо: Не відкладайте Вашої пожертви на дальше. Виконайте свою повинність перед будучністю українського народу негайно. Не кажіть, що Ваша жертва мала, то нічого не поможе. З малих датків складаються міліони. Памятайте, що хто скоро дає, той подвійно помагає. Щиру, глибоку подяку за Ваш дар висилає Вам усім — організаціям, товариствам і окремим особам у цілім світі Товариство для удержування інтернату при українській реальній ґіназії в Модржанах.

ЗА УПРАВУ ТОВАРИСТВА:

Д-р А. Волошин, мін. С. Клочурак, дир. Г. Омельченко, проф. М. Дольницький, проф. Г. Грицай, інж. М. Скидан, проф. П. Феденко.

ЗАВВАГА:

Посилаючи з цим відозву до українського громадянства від Товариства для удержування українського інтернату в Модржанах, управа Товариства вважає за свою повинність додати деякі пояснення та інформації, що відносяться до теперішнього стану нашої школи та інтернату.

За попереднім обчисленням, для забезпечення 300 дітей в інтернаті треба річно коло 900,000 корон чеських (30 тисяч амер. долярів). У шкільнім році 1939/40 передбачається прибутків від батьків тих дітей, що можуть платити, 150,000.

З уваги на зріст цін у Протектораті управа Товариства мусіла піднести інтернатну оплату за одну особу з 250 на 280 чеських корон на місяць. А проте є велике число дітей, що їх батьки або загинули в боротьбі в Карпатській Україні, або лишилися там і, при теперішніх обставинах, не тільки не можуть їм подати матеріяльну поміч, але навіть не мають зо своїми дітьми ніякого звязку. Цих вихованців ґімназії Товариство мусить удержувати в інтернаті своїм коштом, бо навіть тим дітям, що мали листи від своїх родин з Карпатської України, пишуть відтіль, щоб не їхали додому, бо там нема українських шкіл.

Дотепер інтернат містився в будинку ґімназії, за який платиться аренда 100,000 К на рік. Через збільшення числа учеників ґімназії Товариство для удержання інтернату мусіло найняти другий будинок, у якім буде міститися хлопячий інтернат за плату 50,000 корон річно.

Тому, що доля ґімназії забезпечена міністром Протекторату лише до червня 1940 р., мусимо подбати про те, щоби при всяких несприятливих змінах все існування ґімназії та інтернату було запевнене і на дальший час.

Товариство для удержування інтернату буде строго додержуватися того правила, щоб тільки здібні й пильні ученики та учениці мали право на безплатне або здешевлене перебування в інтернаті.

Відомо, що на всіх українських землях українські школи або знищені або перебувають під чужим впливом. І шкільні книги там складають у дусі, ворожім до українського народу, щоб затемнити українську національну свідомість. Взявши на увагу недостачу українських підручників для середніх шкіл, Товариство для удержування інтернату ставить собі завдання видрукувати нові середньошкільні учебники і для того проєктує придбати невелику друкарню, яку моглаб ґімназія обслугувати своїми силами.

Всі ці наміри нашого Товариства можуть бути здійснені лише при умові, що воно знайте моральну й матеріяльну піддержку в якнайширших колах українського громадянства.

Тому ми ще особливо звертаємось до Вашої Хвальної Організації з уклінним проханняб допомогти цій загально-національній справі виховання української молоді для самостійности і великої будучности українського народу.

МУЗИКА ДЛЯ ВІЙНИ.

Англійські жовніри маширують під звуки музики на корабель, що має їх повести кудись до Франції на війну.

БУДДИЗМ

Будда (тобто посвячений) жив в Індії у VI. столітті перед Христом і походив з Гімалайських околиць. Нужда й терпіння людей, які він бачив довкола себе, наповнили його відразою до світу. В 29-тому році життя він покинув жінку й дитину і як жебрак мандрував по світі. По шестилітнім строгім умертвленню почув надхнення й виступив як проповідник нових правд. Тому, що він поборював індійську кастовість та голосив рівноправність усіх людей, зєднав собі багато прихильників. Умер у 80-тому році життя.

Народнє повіря зробило Будду казковою постаттю. В часах Ісуса Христа поширився буддизм дуже швидко, особливо в Китаю і Японії. Буддизм розпався потім на багато сект. Суперечності між тими сектами далеко більші, ніж між католицькою та протестантською релігією. Незгода між буддистами — за словами католицьких місіонарів — така велика, що майже неможливо дістати від двох учителів буддійської релігії однакову відповідь на те саме питання.

Короткий зміст науки Будди такий:

1. Все, що існує, підпадає терпінням. Причиною тих терпінь є людські пристрасті. Поборювання пристрастей освободжує нас від терпінь. Тому необхідно строго умертвляти тіло. Звідси й береться те, що так звані індійські факіри катують нераз по божевільному своє тіло ціле життя. Стоять нпр. цілими роками без перерви, з руками складеними на грудях або піднесеними вгору; тримають безнастанно пястуки так сильно затиснені, що нігті вростають у руку, стоять годинами на одній нозі, або кажуть приковувати себе ланцюгами до дерева і т. і.

2. Заборонене вбивство, крадіж, нечистота, брехня і вживання гарячих напитків.

3. Наказана любов ближнього, також любов звірят і щедрість.

4. Зо смертю кінчиться все, людина переходить у ніщо (нірвана); отже нема по смерті заплати.

5. Всі релігії добрі, бо вони всі більш-менш зближені до буддизму.

6. Нема у буддистів справжнього почитання Бога, бо існування Бога сумнівне. Культ буддистів, це лише почитання сотворінь, отже ідолопоклонство.

Але їх зверхні церемонії часто такі подібні до католицьких, що багато католицьких місіонарів уважають цю релігію просто винаходом діявола, щоб стримати поган від правдивої віри. З другого боку деякі звичаї просто смішні, як нпр. так звані машини до молення. В багатьох домах або на публичних майданах уставлені деревляні посуди у формі циліндра, а на них списані на папері формулки молитов. Кілько разів обернеться такий циліндер силою вітру, води або людською рукою, то це значить те саме, що хтось тілько разів відмовив відповідні молитви.

Як видно, то буддизм має деякі правди, що годяться зо здоровим розумом і основами нашої релігії, наприклад поборюювання пристрастей, милосердя для бідних і т. п. Але що подає в сумнів існування Бога і перечить посмертне життя, як також заплату по смерті за наші діла (не згадуючи вже про ідолопоклонство), не є в силі дати людській душі правдивого вдоволення; що більше, веде дуже часто до розпуки.

Буддизм має коло 550 міліонів ісповідників, які заселюють переважно Західню Індію, Тибет, Китай, Японію, Корею і Монголію. Осередком буддизму є священниче місто Лясса в Тибеті.

о. С. К.

ЛІКАРСТВО З ВУГЛЕВОГО ДЬОГТЮ.

Недавно американькі вчені відкрили, що з вуглевтого дьогтю можна виробити й дуже вартісне лікарство, а саме: вітамін К., що легко припинює крівавлення ран. Самий вітамін К. відкрив тому шість літ данський лікар д-р Г. Дам. А скоро потім показалося, що той вітамін припинює кров з ран. Досі виробляли той вітамін з альфальфи. А тепер можна буде на велику скалю виробляти його з вуглевого дьогтю. Над винайденням способу, як з вуглевого дьогтю виробити вітамін К, одночасно працювали вчені з американських університетів Гарвард, Нортвестерн, Сейнт Луіс, Каліфорнійський і Інститут ім. Сквиба.

УКРАЇНА І КОЛЬОНІЗАЦІЯ СИБІРУ

(Гострі непорозуміння між Києвом і Москвою на тлі підсиленої акції московської совєтської влади в справі кольонізації східнього Сибіру).

Кілька тижнів тому совєтська преса принесла таку вістку:

„Твердження київських большевиків, що Україна не може дати переселенців для кольонізації Сибіру — в Москві відкинено. Остаточне рішення (Москви) в цій справі предложивжив Хрущов (московський намісник в Україні), секретар КП(б)У на засіданні Центральнього Комітету Компартії України.

„Твердження й мотиви партійного Києва оцінено незаслуговуючими уваги, між іншим тому, що серед українських колхозників є багато охочих переселитись на Далекий Схід, Казакстан та інші східні райони СССР. Хрущов попередив членів ЦК Компартії України, що при українській Раді Нар. Комісарів буде створений окремий уряд уповажненого для справ переселення українських колхозників на Сибір і що українські партійні організації зобовязані розгорнути працю з метою допомогти колхозникам переселюватись" („Правда", ч. 175).

З цього приводу та сама „Правда" два дні пізніше вмістила допис із Києва, в якому анонімовий дописувач пригадуєдує подібну переселенську акцію в в Україні ще в часі ленінського НЕП-у та звязане з нею недоброзичливе становище деяких українських партійних кол.

„В часі, як молода совєтська влада — пише „Правда" — робила все можливе, щоб успішно боротися з перенаселенням совєтської України з одного боку і заактивізувати під господарським оглядом далеко-східні смуги Совєтського Союзу, з другого боку, шляхом переселювання — знайшлися, на жаль, партійні діячі в Україні, що не спинилися перед злочинною аґітацією: мовляв, хай кацапи переселюються на Сибір, українці мають своєї землі досить в Україні".

Вже із наведених цитатів московської „Правди" ясно, що справа переселювання українських „колхозників" на Сибір — питання складне і гостре з національно-політичної, соціяльної і чисто практичної сторони.

Є зовсім ясно й очевидно, що моменти національно - політичні відограють у переселенських плянах Москви першорядну ролю. Це твердження спирається не на здогаді, але на досвідах і фактах підчас усіх подібних московських спроб кольонізувати Сибір.

З більшими еміґраційними рухами з України на Сибір і Азію взагалі завжди була тісно звязана кольонізація України москалями. Так було в XVII. столітті після переможного походу Єрмака і ліквідації ним сибірського ханату, при чому українські переселенські кадри тоді творила м. і. козацька еміґрація.

Так було в XIX. столітті, коли основні кадри переселенців творили українські селяни.

Так було в часі ленінського НЕП-у. Українських переселенців, що прибули тоді на „обітовану" сибірську землю з голими руками, привитав там тільки щирий степ і сибірський вітер. Вони серед почуття розпуки мусіли вертатися назад до рідного краю, але застали на своїх місцях уже московських кольоністів. Те темпо, з яким Москва зробила цю заміну, вказує недвозначно, які цілі звязує Москва зо своїми переселенськими сибірськими плянами.

У світлі тих фактів стане зрозуміле і ясне **твердження київських большевиків, що Україна не може дати переселенців для кольонзації Сибіру".**

Треба думати, що в сучасному стані военної психози, що обхопила СССР ще в більшій мірі ніж решту держав, в часі совєтсько-японської „малої" війни, що грозить приняти затяжний характер — ледви чи знайдуться охочі переселюватися в загрожену смугу навіть серед тих, що справді потребують земельного варстату праці та раді би втекти якнайдалі перед нестерпним московським режімом в Україні.

Коли отже, не зважаючи на те, Москва є рішена форсувати за всяку ціну переселенську акцію серед українських „колхозників" — то це знак, що вона ставить національно-політичні цілі переселенської акції вище, ніж господарську розбудову далеко-східніх районів. Ясною бо, що силуваними комуністами ніхто не добився і не дібеться господарського оживлення мертвого чи напів - мертвого господарського терену. Але очевидно, діло в першу чергу в тому, щоби випровадити з України хочби кількадесять тисяч українських родин і на їхнє місце спровадити стількиж родин московських. На ділі, пляни Москви у цій справі дуже широкі; говорять про плян переселення на Сибір найменше 2 мілонів українських родин — тобто коло 10 міліонів людей і то вже в найближчому десятилтті!

Булоб невірно, колиб не брати під увагу й господарського моменту переселення, бо вн з глибшого державного погляду незвичайно важний і вяжеться з питанням оборони держави та взагалі з виконуванням місії, що може єдино давати титул держати дану територію в свойому посіданні.

Дотеперішні переселенські спроби совєтської влади не мали успіху. Одна з найбільших совєтських переселенських кампаній у часі НЕП-у скінчилася навіть п о в н о ю компромітацією самої ідеї переселювання і кольонізації далеко-східніх районів. Зголосилося було тоді безліч охочих переселитись, але з уваги на те, що совєтський уряд підготовив добре справу лише з пропаґандного боку, а практичну сторінку оселювання залишено зовсім на ласку долі, більшість переселенців приневолена була вернутися назад. Таким чином переселенська кампанія, що йшла впродовж кількох років, закінчилась оснуванням 27 сіл, одного невеличкого містечка Комсомольська і незначним збільшенням населення давніх містечок на Далекому Сході. Це все не дало очевидно ніяких істотних змін у господарському положенні Далекого Сходу, що саме й плянувала совєтська влада.

Було потім ще кілька менших спроб кольонізації Дал. Сходу, але вони тим більше не дали бажаного успіху. Тим більше тому, що з моментом загострення курсу колєктивізації цілий совєтський партійний апарат був наставлений на те, що іменно колєктивізація вирішить остаточно питання сільсько - господарських варстатів праці і що в звязку з тим соціяльний момент ідеї переселювання взагалі відпаде. І справді думка про колєктивізацію вбила зовсім ідею переселення. Щойно тепер, після провалу колєктивізації, сов. уряд підняв нову, найбільшу з досьогочасних, кампанію кольонізації Далекого Сходу.

Можна сумніватись, чи серед теперішньої внутрішньо - і зовнішньо - політичної дійсности, серед якої знаходиться СССР — ця нова кампанія зможе дати будьякі поважніші успіхи під господарським оглядом.

Не виключене однак, що при форсуванні Москвою справи переселювання наших селян — Україна буде наражена на новий уплив крови. Пляни Москви вказують тим яскравіше, в кім вона бачить для себе найбільшу небезпеку. Всеж, навіть ці діявольські замашки не зломлять сили, чисельности і біольоґічної могутности українського народу на його власній землі.

„НАСТУПНИЙ".

Французи називають своїх вояків „пуалю", себто волохаті. Це тому, що підчас боїв часто не можна остригтися, ні обголитися. Та заки жовніри підуть на фронтову лінію, їх добре остригають і виголюють. Ця світлина перейшла французьку цензуру.

ЧИ СПАННЯ СИЛИ ДОДАЄ?

Коли добре напрацюйся, то смачно і спиться. Та навіть і людина, що не працює, може з часом виробити собі привичку і скоро лягати спати і до полудня вилігуватися в ліжку. Здається, що така людина має аж надто добру нагоду набратися багато сили та бути здоровою й дужою. Але чи так буває з людьми, що розледащіли? Ні, хто розледащів, то хочби й скільки вилігувався, то ані сильним ані здоровим не буде. А чому? Тому, що тіло треба день-денно сильно напружувати, щоб кожна жилка його, кожний мяз був у руху. А коли людина нічого не робить і не рухається, то в її тілі наступає застій і, можнаб сказати, „засмічення". Щоби бути здоровим і почуватися щасливим, треба щоденно рухатися та працювати, а в ночі подостатком виспатися.

САМОПЕВНІСТЬ — ТО ВЕЛИКА СИЛА.

Поневолені народи головно ріжняться від державних народів тим, що їм бракує самопевности.

Хто належить до поневоленого народу, той наче трохи сам собою соромиться, не має цілковитого довіря до себе самого, і до всіх інших людей ставиться, хоч може й злобно, як до своїх зверхників. От скільки ми бачили самопевности в типічного анґлійця, німця, американця або ніпонця! Анґлієць так поводиться, начеб до нього ввесь світ належав. Так поводиться і німець. А білорус або українець показує самопевність хіба в себе в хаті. У широкому світі українець або білорус подібний до людини, що заблудила в лісі, і не знає, що з собою робити. Тому, колиб Україна стала самостійною, то і кожний українець, чи то в Україні чи на еміґрації, начеб переродився. Колиб Україна стала самостійною державою, то і цілий український нарід став би більше самопевним та мужним.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КЛІВЛЕНД, О. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 334., відбудуться в неділю, 8. жовтня, в 12. годині, в У. Н. Домі. Проситься всіх членів прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження. — Стефан Морозович, фін. секр.-кас.; Іван Жук, рек. секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Місячний мітинг Бр. св. Василія, від. 168., відбудеться в неділю, 8. жовтня, в годині 3. сполудня; в гали У. Н. Дому. Повинністю членів прийти на мітинг. Нопоминається довгуючих членів, щоби вирівняли свої довги і не наражувалися на суспенду. — Гр. Дячишин, предс.; Гр. Бабин, кас.; Пилип Монїх, секр.

ГАМТРАМК, МІШ. Триквартальні збори Тов. ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94., відбудуться в неділю, 8. жовтня, в год. 1:30 пополудні, в Укр. Хаті, 2240 Ґрейлінґ ул. Маємо багато важних справ до полагодження. Також буде справоздання фінансового секретаря й контрольної комісії за 9 місяців. Тому проситься всіх членів прийти на ті збори, бо це дуже важні збори. Також проситься довгуючих членів платити свої вкладки по можности, бо коли член довгує два місяці до Тов. і на третій місяць не заплатить своїх належитостей, тоді такий член буде суспендований. Тому, члени, старайтеся так, щоби було добре для Тов. і для вас! — М. Шаран, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Місячні збори Тов. Єдність, від. 163., відбудуться в неділю, 8. жовтня, в Клюбі Горожан, 847 Н. Френклин ул. Проситься всіх членів бути на тих зборах, бо є важні справи до полагодження. Початок в год. 1. пополудні. — Уряд.

ФРАНКФОРД, ПА. Місячні збори Тов. ім. Дмитра Вітовського, від. 268., відбудуться в неділю, 8. жовтня, в 2. годині пополудні, в У. Н. Домі. 2171 Вакелінс ул. Проситься місцевих і позамісцевих членів і членниць прийти на збори. Буде справоздання з балю з приходів і розходів. Є інші важні справи, котрі відносяться до кожного члена і членниці. Довгуючим членам пригадуємо, щоби вирівняли свої залеглости. Хто бажав би стати членом У. Н. Союзу, або вписати свої діти, нехай зголоситься на збори. Не явившийся на збори член підлягає карі після ухвали. — М. Андріїв, предс.; Г. Михалюк, кас.; П. Омелян, секр.

НОРТГЕМПТОН, ПА. Місячні збори Тов. Укр. Січових Стрільців, від. 44., відбудеться в неділю, 8. жовтня, в українській прав. галі, в годині 1:30 пополудні. Взивається всіх членів прийти на збори й заплатити свої місячні вкладки. Особливо ті члени, котрі забагато довгують, щоби свої місячні вкладки заплатили цего місяця, бо інакше можуть бути суспендовані. — В. Шишка, предс.; А. Бодник, кас.; Лука Демчук, секр.

ЮАҐСТАВН, ОГАЙО.

З А К Л И К!

Четвертий розбір Польщі вже довершений і всі ми тим дуже раді. Та цим розбором ми можемо радіти тільки тому, що потерпів наш відвічний ворог-кат, однак нічого з цего розбору ми не скористали, бо пішли, як кажуть „з під ринви та на дощ". Будемо вповні радіти аж тоді, як діждемося своєї власної держави. а це прийде, як будемо всі однодумно до цего стреміти повні праці і посвяти. Тому тепер ми не сміємо зневірятися, а подвоїти свою енерґію і йти далі шляхом праці і пропаґанди про свою справу і свої стремління.

Цю проблему дуже гарно вияснює Голова ОДВУ, д-р А. А. Неприцький-Ґрановський, професор університету з Міннеаполіс, Мінн., що вже обїхав головнійші наші укр. кольонії з своїм цінним докладом, а в неділю, 8. жовтня, загостить і до нашого міста, де дасть безплатний відчит в 2. годині в салі „Сентрал Авдіторії", при Бордмен ул., при Юнґставн готелю. Шановний професор відвидів всі держави Европи й знає політику їх. Головно був він на Карпатській Україні і передасть нам все що бачив там і чув.

Прийдім всі і послухаймо цего заслуженого нашого діяча, а з певністю винесемо багато науки й піднесемо себе на дусі. Там виступлять також з народними і патріотичними піснями оба хори: укр. прав. і греко-кат. громади. Будуть запити і дискусії.

о. С. Мусійчук.

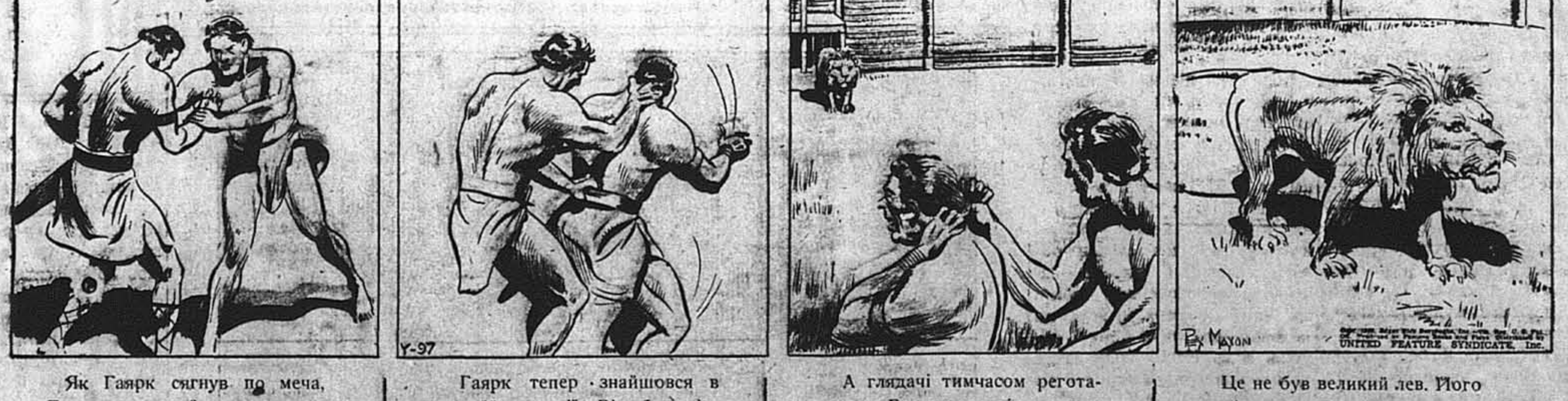

ЕЛЕКТРИЧНЕ ОКО.

Так званого електричного ока вживають тепер для нагляду і над тим, щоби при топленні заліза була одностайна температура. Коли температура хоч трошки менша, або більша, то електричне око пускає в рух відповідні прилади, а вони знов зрівноважать температуру, тобто приведуть до того ступня, до якого потрібно.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(97)

Як Гаярк сягнув по меча, Тарзан схопив його руки своїми сталевими пальцями. Далі, сіпнувши сильно його руку, він викрутив його на бік так, що він майже обернувся до нього плечима. Гаярк силкувався вирватись, але тут перший раз у житті мав він до діла з таким чоловіком, що значно перевищав його силою.

Гаярк тепер знайшовся в дурній позиції. Він був відвернений від Тарзана і не міг навіть з ним змагатись. Але тепер інша небезпека грозила нашим ґлядіяторам: отсе лютий лев вирвався остатонно з клітки і розглядався довкруги арени за своїм противником. Нарешті він побачив наших борців.

А глядачі тимчасом реготалися з Гаярка, що він попав у таку дурну ситуацію. Побачивши льва, юрба почала остерігати Тарзана, в яким вона вже добре почала симпатизувати. Але Тарзан, хоч був занятий боротьбою з Гаярком, то проте добре бачив наближаючогося льва. В думці він навіть плянував, що робити.

Це не був великий лев. Його мусіли довгий час держати в клітці і він змарнів та охляв. Крім того і старість робила його не таким страшним, яким лев може бути. Побачивши його в такім стані, Тарзан, замісць лютитись на нього, як на противника, почав лютитись на тих, що його в уярмленні держали.